

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

M. Tvllii Ciceronis|| Epistolae Familiares.||

Cicero, Marcus Tullius

Venetiis, 1565

Liber XII.

[urn:nbn:de:gbv:45:1-724041](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:gbv:45:1-724041)

CICERONIS EPISTOLARVM,

AD CASSIVM, ET ALIOS,

LIBER XI.

ARGVMENTVM.

Queritur tyranno occiso, tyrannidem tamen non esse sur-
blatam: Calsiumq. hortatur, ut una cum M. Bruto, eius ux-
oris fratre, omni perturbatione temp. liberet.

Cicero s. D. C. Calsio.

INEM nullum facio, mihi crede, Cas-

si de te, & de Bruto nostro, id est de to-

ta rep. cogitandi; cuius omnis spes in vo-

bis est, & in D. Bruto: quam quidem iam ha-

beo ipse meliorem, rep. a Dólabella meo prae-

clarissime gesta. manabat enim illud malum ur-

banum, & ita corroborabatur quotidie, ut ego

quidem & urbi, & otio diffiderem urbano: sed

ita compressum est, ut mihi uideamur omne iam

ad tempus, ab illo dumtaxat górdidissimo peri-

culo, tuti futuri. reliqua magna sunt, & mul-

ta, sed posita omnia sunt in uobis. quamquam

primum quidque explicemus. nam, ut adhuc

quidem actum est, non regno, sed rege liberati

uidemur. interfecto enim rege, regios omnes nú-

tus tuemur: neque uero id solum, sed etiam, quae

ipse ille, si uiueret, non faceret, ea nos, quasi co-

gitata ab illo, probamus. nec eius quidem rei si-

nem uideo. tabulae figuntur: immúnitates dantur:

pecuniae maximae describuntur: exsules reducuntur:

ep. 14. lib 9.
Phil. 1.

quod ab infima
plebe bonis ui-
ris impēdebat.

quae se factu-
rum, leuiter, &
uix significauit

haec omnia cū
faceret consul
Antonius, in
CON MEMARIIS

tur:

tur: s. c. falsa referuntur: ut tantummodo odium illud hominis impuri, & seruitutis dolor depulsus esse uideatur: resp. iacet in ijs perturbationibus, in quas eam ille coniecit. Haec omnia uobis sunt expedienda: nec hoc cogitandum, satis iam habere reip. a uobis. habet illa quidem tantum, quantum nunquam mihi in mentem uenit optare: sed contenta non est; & pro magnitudine & animi, & beneficij uestri a uobis magna desiderat. adhuc ulta suas iniurias est per uos interitu tyranni: nihil amplius: ornamenta uero sua quae recuperauit? an, quod ei mortuo paret, quem uiuum ferre non poterat? cuius aeram refigere debebamus, eius etiam chirographa defendimus? at enim ita decreuimus. fecimus id quidem temporibus cedentes, quae ualent in rep. plurimum: sed immoderate quidam, & ingrata nostra facilitate abutuntur. Verum haec propediem, & multa alia coram. interim uelim sic tibi persuadeas, mihi cum reip. quam semper habui carissimam, tum, amoris nostri causa, maximae curae esse tuam dignitatem. Da operam, ut ualeas.

Caesaris ab eo scripta fingebat.

continens pro contento. nam aereis tabulis leges incidebantur: uide libri nostrum de legibus. consul Antonius, cui scriba Caesaris Faberius obsequabatur. App. l. 3. de bel. ci.

ARG. Inuehitur in M. Antonii tyrannicam potentiam: & reip. statum describit.

Cicero s. d. Cassio.

2

VEHEMENTER laetor tibi probari sententiam, & orationem meam. qua si saepius uti liceret; nihil esset negotij, libertatem, & reip. recupera-

si liceret in senatu libere loqui.

recuperare . sed homo amens , & perditus , multoq. nequior , nam ille ipse , quem tu nequissimum occisum esse dixisti , caedis initium quaerit : nullamq. aliam causam me auctorem fuisse Caesaris interficiendi criminatur , nisi ut in me veterani incitentur . quod ego periculum non extimesco , modo facti uestri gloriam cum mea laude communicet . ita nec Pisoni , qui in eum primus inuentus est , nullo assentiente ; nec mihi , qui idem tricesimo post die feci ; nec P. Seruilio , qui me est consecutus , tuto in senatum uenire licet . eadem enim gladiator quaerit , eiusque initium ad XIII . Kal . Oct . a me se facturum putauit . at quam paratus uenerat , cum in uilla Metelli complures dies commentatus esset . quae autem in lustris , & in uino commentatio potuit esse ? itaque omnibus est uisus , ut ad te antea scripsi , suo more uomere , non dicere . Quare quod scribiste confidere , auctoritate , & eloquentia nostra aliquid profici posse : non nihil , ut in tantis malis , est profectum . intelligit enim populus R . tres esse me , Pisonem , consulares , qui quia , quae de rep . bene senserint , Seruiliam . libere locuti sunt , tuto in senatum uenire non possint . nec est praeterea , quod quidquam expectes . tuus enim necessarius auffsitate noua delentur : itaque iam non est studiosus ludorum ; infinitoq. fratris tui plausu dirumpitur . alter item affinis nouis commentarijs Caesari delentus est . Sed haec tolerabilia : illud non ferendum , quod est ,

Philipp. 2.

cuius filia Calpurnia C. Caesari nupserat :

Metelli Scipionis . qui fuerat focer Pompeij . ep . 8 . lib . 8 .

Philip 2.

me , Pisonem , Seruiliam .

Lepidum intelligit . cuius filio filiam tuam Antonius collocarat . Dio l . 44 . non Quincti , sed Lucij , qui hoc anno erat trib . pl . Phil . 1 .

est, qui uestro anno consulem filium suum futurum putet, ob eamq. causam se huic latroni deseruire praeseferat. nam L. Cotta, familiaris meus, fatali quadam desperatione, ut ait, minus in senatum uenit. L. Caesar, optimus, & fortissimus ciuis, ualentudine impeditur. ep. 14. lib. 9.

Ser. Sulpicius, & summa auctoritate, & optime sentiens, non adest. reliquos, exceptis designatis, ignosce mihi si non numero consulares. Panfa, & Hirtio, quorum consilio resp. geritur.
Habes auctores consilij publici. qui numerus etiam bonis rebus exiguus esset: quid censes, perditis? quare spes est omnis in uobis. qui si iccirco abestis, ut sitis in tuto: ne in uobis quidem. sin aliquid dignum uestra gloria cogitatis: uelim, saluis nobis: sin id minus, res tamen publica per uos breui tempore ius suum recuperebit. Ego tuis neque desum, neque deero: qui siue ad me referent, siue non; mea tibi tamen beneuolentia, fidesq. praestabitur. Vale.

ARG. Et hic in Antonium, eiusq. sectam inuehitur.

Cicero s. D. Cassio.

3

AVGET tuus amicus furorem in dies. primum in Statua, quam posuit in Rostris, inscripsit, PARENTI OPTIME MERITO: ut non modo sicarij, sed iam etiam parricidae iudicemini: quid dico, iudicemini? iudicemur potius: uestri enim pulcherrimi facti ille furiosus me principem dicit fuisse. utinam quidem fuisset: molestus nobis non esset. sed hoc uestrum
FF fuit

id est, ne ante uestrum aduentum opprimamur.

ep. 13. l. 15. ad Att.

sic & Sigonii liber, & meus, & Fulnii alii hoc delendum putarunt.

Antonius.

Brutus & Cassius consilium suum de necando Caesare cum Cicerone non comunicarunt. Plut.

fuit: quod quando praeterijt; utinam haberem, quid darem uobis consilij. sed ne mihi quidem ipsi, reperio, quid faciendum sit. Quid enim est, quod contra uim sine ui fieri possit? consilium autem omne hoc est illorum, ut mortem Caesaris persequantur. itaque ante diem VI. non. Oct. productus in concionem a Canutio, turpissime ille quidem discessit, sed tamen ea dixit de conseruato ribus patriae, quae dici deberent de proditoribus: de me quidem non dubitauer, quin omnia de meo consilio & uos fecissetis, & Canutius faceret. cetera cuiusmodi sint, ex hoc iudica, quod legato tuo uaticum eripuerunt. quid eos interpretari putas, cum hoc faciunt? ad hostem scilicet portari. o rem miseram: dominum ferre non potuimus; conseruo seruimus. & tamen, me quidem fauente magis, quam sperante, etiam nunc residet spes in uirtute tua. sed ubi sunt copiae? de reliquo, malo te ipsum loqui tecum, quam dicta nostra cognoscere. Vale.

A R G. Varia complectitur haec epistola, de Antonii nequitia, de senatu, de populo, de legatis ad Antonium missis, de ipso Casio.

Cicero s. d. Casio.

ad Caesarē occidendum, simul enim Antonium occidimus. ep. 28. l. 10

VELLEM idibus Mart. me ad cenam inuitasses: reliquiarum nihil fuisset. nunc me reliquiae uestrae exercent, & quidem praeter ceteros me. quamquam gregios consules habemus, sed turpissimos consulares; senatum fortem, sed in

fimo

tribuno pl. quē postea Octauianus occidit. Dio lib. 48. Vel leius lib. 2. Suetonius i lib. de claris rhetoribus.

saepe cognita, maxime uero cōtra Parthos. ep. 10. lib. 2 & ep. 14. lib. 15.

fimo quemque honore fortissimum; populo uero nihil fortius, nihil melius, Italiaq. uniuersa: nihil autem foedius Philippo, & Pisone legatis, nihil flagitiosius: qui cum essent missi, ut Antonio ex senatus sententia certas res renunciant, cum ille earum rerum nulli paruisset, ultro ab illo ad nos intolerabilia postulata retulerunt. itaque ad nos concurritur: factiq. iam in re salutari populares sumus. Sed, tu quid ageres, quid acturus, ubi deinceps esses, nesciebam. fama nunciabat te esse in Syria: auctor erat nemo. De Bruto, quo propius est, eo firmiora uidentur esse, quae nunciantur. Dolabella ualde uituperabatur ab hominibus non insulsis, quod tibi tam cito succederet, cum tu uixdum triginta dies in Syria fuisses. itaque constabat, eum recipi in Syriam non oportere. Summa laus et tua, & Bruti est, quod exercitum praeter spem existimamini comparasse. Scriberem plura, si rem, causamq. nosses: nunc quae scribo, scribo ex opinione hominum, atque fama. Tuas litteras auide exspecto. Vale.

ep. 8. lib. xi. & Philip. 6. & 13.

alii enim in affligenda rep. populares, ut Clodius, Caesar. M. Bruto.

xvii. legiones eos habuisse, Velleius tradit.

AR G. M. Brutum laudat, ut ad eius imitationem Cassium accendat. addit de bello, quod in Italia contra M. Antonium resp. gerebat.

Cicero s. d. Cassio. 5

H I E M E M credo adhuc prohibuisse, quominus de te certum haberemus, quid ageres, maximeq. ubi esses. loquebantur omnes tamen, cre-

FF 2 do

do quod uolebant, in Syria te esse, habere copias. id autem eo facilius credebatur, quia simile uero uidebatur. Brutus quidem noster egregiam laudem est consecutus. res enim tantas gessit, tamque inopinatas, ut eae cum per se gratae essent, tum gratiores propter celeritatem. quod si tu ea tenes, quae putamus: magnis subsidijs fulta resp. est. a primâ enim ora Graeciae usque ad Aegyptum optimorum ciuium imperijs muniti erimus, & copijs. quamquam, nisi me fallebat, res sic se habebat, ut totius belli omne discrimen in D. Bruto positum uideretur: qui si, ut sperabamus, erupisset Mutina; nihil belli reliquum fore uidebatur. paruis omnino iam copijs obsidebatur; quod magno praesidio Bononiam tenebat Antonius. erat autem Claternae noster Hirtiûs, ad Forum Cornelium Caesar, uterque cum firmo exercitu: magnasque Romae Pansa copias ex delictu Italiae comparat. hiems adhuc rem geri prohibuerat. Hirtius nihil nisi cõsiderate, ut mihi crebris litteris significat, acturus uidebatur. praeter Bononiam, Regium Lepidi, Parmam, totam Galliam tenebamus studiosissimam reip. tuos etiam cilietes trãspadanos mirifice cõiunctos cum caussa habebamus. erat firmissimus senatus, exceptis cõsularibus: ex quibus unus L. Caesar firmus est, et rectus. Ser. Sulpicij morte magnum praesidium amisimus. reliqui partim inertes, partim probi. non nulli inuidet eorum laudi, quos

Plut. in eius uita.

primam enim oram Graeciae Brutus tenebat Phil. x.

ep. 8, l. xi.

ep. 33, lib. 10.

de Parmensium caede ab Antonio facta, Philipp. 14.

ep. antecedenti. de Sulpicij morte, Philipp. 8.

quos in rep. probari uident. pōpuli uero R. totiusq. Italiae mira consensus est. Haec erant fere, quae tibi nota esse uellem. nunc autem opto, ut ab istis orientis partibus uirtutis tuae lumen eluceat. Vale.

ARG. Strabonem commendat quasi aliud agens: & in Cassio Brutoq. spem omnem reip. sitam esse dicit, si ad Mutinam res male geratur.

Cicero s. D. Cassio. 6

QUI status rerum fuerit tum, cum has litteras dedi, scire poteris ex C. Tidiō Strabone, uiro bono, & optime de rep. sentiente. nam quid dicam, cupidissimo tui, qui domo, & fortunis relictis, ad te potissimum profectus sit? itaque eum tibi ne commendo quidem. aduentus ipsius ad te satis eum commendabit. Tu uelim sic existimes, tibiq. persuadeas. omne perfugium bonorum in te, & Bruto esse positum, si, quod nolim, aduersi quid euenerit. res, cum haec scribebam, erat in extremum deducta discrimen. Brutus enim Mutinae uix iam sustinebat. qui si conseruatus erit; uicimus: sin; (quod dij omen auertant) omnis omnium cursus est ad uos. proinde fac tantum animum habeas, tantumq. apparatum, quanto opus est ad uniuersam remp. recuperandam. Vale.

ARG. Significat sententiam a se in senatu dictā ex Cassii dignitate, eamq. a se etiam in concione defensam.

Cicero s. D. Cassio. 7

QUANTO studio dignitatem tuam & in
FF 3 senatu,

ep. antecedēti.

unde sol terras illustrat, inde fac, ut eluceat uirtus tua.

fortasse rectius, Titio, nam & Strabo Titiorum cognomē, ut infra, ep. 14. lib. 13 & Titiae gentis mentio frequens, Tidiac nulla.

ominis causa mentionem uirat aduersae fortunae. ep. 12. lib. 16. ad Att. quo in loco uide nostrum commentarium.

senatu, & ad populum defenderim, ex tuis te malo, quam ex me, cognoscere. quae mea sententia in senatu facile ualisset, nisi Pansa uebementer obstitisset. ea sententia dicta, productus sum in concionem a tribuno pl. M. Seruilio. dixi de te quae potui, tanta contentione, quantum forum est; tanto clamore, consensuq. populi, ut nihil unquam simile uiderim. id uelim mihi ignoscas, quod inuita socrum tua fecerim. mulier timida uerebatur, ne Pansae animus offenderetur. in concione quidem Pansa dixit, matrem quoque tuam, et fratrem illam a me sententiam noluisse dici. sed me haec non mouebant: alia malebam: fauebam & reip. cui semper faui, & dignitati, ac gloriae tuae. Quod autem et in senatu pluribus uerbis differui, & dixi in concione, in eo uelim fidem meam liberes. promisi enim, & prope confirmaui, te non exspectasse, nec exspectaturum decreta nostra, sed te ipsum tuo more remp. defensurum. & quamquam nihil dum audieramus, nec ubi esses, nec quas copias haberes: tamen sic statuabam, omnes, quae in istis partibus essent, opes, copiasq. tuas esse: per teq. Asiam prouinciam confidebam iam reip. recuperatam. Tu fac in augenda gloria te ipsum uincas. Vale.

ARG. Lepidus uictum Antonium receperat, unaq. bellum administrabant. id queritur Cicero, & Cassium ad liberandam remp hortatur.

Cicero s. D. Cassium.

8

SCELVS affinis tui Lepidi, summamq. leuitatem

Pansa consul.

concione, quibusdam placet.

Seruilia, M. Bruti matre, item Tertiae, Cassii uxoris. uide Suet. in Iulio.

id est, id uelim praestes, & reconfirmes.

tecum certes, dixit ep. 2. l. 4.

nam & Lepidi exor erat soror M. Bruti.

lenitatem, & inconstantiam, ex actis, quae ad te mitti certo scio, cognosse te abitor. ita nos, confecto bello, ut arbitrabamur, renouatum bellum gerimus: spemq. omnem in D. Bruto, & Planco habemus: si uerum quaeris, in te, & in meo Bruto non solum ad praesens perfugium, si, quod nolim, aduersi quid acciderit, sed etiam ad confirmationem perpetuae libertatis. Nos hic de Dolabella audiebamus, quae uellemus: sed certos auctores non habebamus. te quidem magnum hominem & praesenti iudicio, & reliqui temporis expectatione scito esse. hoc tibi proposito, fac ut ad summa contendas. nihil est tantum, quod non populus R. a te perfici, atque obtineri posse iudicet. Vale.

ARG. Scribit de bello propter Lepidi perfidiam renouato; Cassiumq. hortatur, ut in Italiam properet.

Cicero s. D. Cassio 9

BREVITAS tuarum litterarum me quoque breuiorem in scribendo facit: & uere ut dicam, non satis occurrit, quod scribam. nostras enim res in actis perferri ad te certo scio: tuas autem ignoramus. tamquam enim clausa sit Asia, sic nihil perfertur ad nos, praeter rumores de oppresso Dolabella, satis illos quidem constantes, sed adhuc sine auctore. Nos confectum bellum cum putarem, repente a Lepido tuo in summam sollicitudinem adducti sumus. itaque persuade tibi, maximam reip. spem in te, & in tuis

FF 4 copijs

cum antea pace se uelle dixisset ep. 18. l. xi. & hic infra, ep. 10.

ep. 1. ad M. Brutum, si quid offensum sit. oppressum a te esse.

laudat simul & hortatur. quod faciendum utrumque censet ep. 21. lib. 15.

ob affinitatem. ep. antecedenti, & sequenti.

timebat ipsam
uictoriã, suspi-
cans de Octaui-
ano id, quod e-
uenit.

copijs esse. firmos omnino exercitus habemus:
sed tamen, ut omnia, ut spero, prospere procedant,
multum intèrest te uenire. exigua est enim spes
reip. nam nullam non libet dicere: sed, quaecum-
que est, ea despondetur anno consulatus tui. Vale.

ARG. Lepidum hostem iudicatum scribit, & omnino
rem poscere, ut Calsius cum exercitu in Italiam ueniat.

Cicero s. D. Calsio.

10

epist. 8.

de mente dici-
tur, ut hic, &
alibi, de corpo-
re Tusc. 4. de
off. 1. 3 & de o-
ptimo genere
orat.

LEPIDVS, tuus^{us} affinis, meus fami-
liaris, pridie Kal. Quint. sententijs omnibus
hostis a senatu iudicatus est, ceteriq. qui una
cum illo a rep. defecerunt; quibus tamen ad
sanitatem redeundi ante Kal. Sept. potestas
facta est. fortis sane senatus, sed maxime spe
subsidiij tui. bellum quidem, cum haec scribe-
bam, sane magnum erat, scelere, & leuita-
te Lepidi. Nos de Dolabella quotidie, quae
uolumus, audimus, sed adhuc sine capite, si-
ne auctore, rumore nuncio. quod cum ita ef-
set, tamen litteris tuis, quas nonis Maij ex
castris datas acceperamus, ita persuasum erat
ciuitati, ut illum iam oppressum omnes arbi-
trarentur, te autem in Italiam uenire cum exer-
citu: ut, si haec ex sententia confecta essent,
consilio, atque auctoritate tua, sin quid forte tui
hâtum esset, ut sit in bello, exercitu tuo nitere-
mur. quem quidem ego exercitum quibuscumque
potero rebus ornabo. cuius rei tum tempus erit,
cum, quid opis reip. laturus exercitus sit, aut
quid

supra, ep. 8.

suspicio abun-
dare, & fuisse

quid iam tulerit, notum esse coeperit. nam adhuc tantum conatus audiuntur, optimi illi quidem, et praeclarissimi, sed gesta res expectatur: quam quidem aut iam esse aliquam, aut appropinquare confido. tua uirtute, & magnitudine animi nihil est nobilius. itaque optamus, ut quamprimum te in Italia uideamus. remp. nos habere arbitrabimur, si uos habebimus. praeclare uiceramus, nisi spoliatum, inermem, fugientem Lepidus recepisset Antonium. itaque numquam tanto odio ciuitati Antonius fuit, quanto est Lepidus. ille enim ex turbulenta rep. hic ex pace, & uictoria bellum excitauit. huic oppositos consules designatos habemus: in quibus est magna illa quidem spes, sed anceps cura propter incertos exitus proeliorum. persuade tibi igitur, in te, & in Bruto tuo esse omnia, uos expectari, Brutum quidem iam iamq. quod si, ut spero, uictis hostibus nostris, ueneritis: tamen auctoritate uestra resp. exsurget, & in aliquo statu tolerabili consistet. sunt enim permulta, quibus erit medendum, etiam si resp. satis esse uidebitur sceleribus hostium liberata. Vale.

A R G. Scribit, a quibus copias acceperit: seq. & remp. commendat. scripta autem haec epistola ante proelium Mutinense.

Cassius procos. s. d. Ciceroni. II

Si uales, bene est: ego quidem ualeo. In Syriam me profectum esse scito ad L. Murcum, & Q. Cri-

ex iis, quae glos
semata uocant.

D. Brutum, &
L. Plancum.

propius enim
aberat, Mace-
doniamque, &
Graeciam, ca-
pto C. Anto-
nio, tenebat.
Plut.

Phil. xi.
Dio lib. 47.

inter dissi-
dent
tes ciues.

Phil. xi. & Stra-
bo l. 16
missus a Dola-
bella in Aegy-
ptum. App l. 4.
de bel. ci.

Iosephus de
bello Iudaico.

moliri exitium
improbis ciui-
bus.

*Q. Crispum imp. uiri fortes, optimiq. ciues, po-
stea quam audierunt, quae Romae gererentur,
exercitus mihi tradiderunt; ipsiq. mecum una for-
tissimo animo remp. administrant. item legionem,
qua Q. Caecilius Bassus habuit, ad me uenisse sci-
to. quattuorq. legiones, quas A. Allienus ex Ae-
gypto eduxit, traditas ab eo mihi esse scito. Nunc
te cohortatione non puto indigere, ut nos absen-
tes, remq. publicam, quantum opus est, defen-
das. scire te uolo, firma praesidia uobis, sena-
tuiq. non deesse; ut optima spe, & maximo ani-
mo remp. defendas. reliqua tecum aget L. Carte-
ius, familiaris meus. Vale. Data nonis Mart.
ex castris, Târicheis.*

ARG. Facta mentione beneuolentiae Ciceronis erga se,
suam dignitatem suosq. milites commendat; seq. & illos
optime de rep. meritos affirmat.

Cassius procos s. d. Ciceroni. 12

*SI uales, bene est: ego quidem ualeo. Legi
tuas litteras, in quibus mirificum tuum erga me
amorem recognoui. uidebaris enim non solum fa-
uere nobis, id quod & nostra, & reip. causa
semper fecisti; sed etiam grauem curam suscepis-
se, uehementerq. esse de nobis sollicitus. itaque,
quod te primum existimare putabam, nos, op-
pressa rep. quiescere non posse; deinde, cum su-
spicarerere nos moliri quod te, sollicitum esse & de
salute nostra, & de rerum euentu putabam: si-
mul ac legiones accepi, quas A. Allienus edu-
xerat*

xerat ex Aegypto, scripsi ad te, tabellariosq. complures Romam misi. scripsi etiam ad senatum litteras, quas reddi uetui prius, quam tibi recitatae essent; si forte mei obtemperare mihi uoluerunt. quod si litterae perlatae non sunt; non dubito, quin Dolabella, qui, nefarie Trebonio occiso, Asiam occupauit, tabellarios meos deprehenderit, litterasq. interceperit. exercitus omnes, qui in Syria fuere, teneo. habui paullulum morae, dum promissa militibus persoluo. nunc iam sum expeditus. A te peto, ut dignitatem meam tibi commendatam habeas: si me intelligis nullum neque periculum, neque laborem patriae denegasse: si contra importunissimos latrones arma cepi, te hortante, & auctore: si non solum exercitum ad remp. libertatemq. defendendam comparauit, sed etiam crudelissimis tyrannis eripui: quem si occupasset Dolabella; non solum aduentu, sed etiam opinione, & expectatione exercitus sui Antonium confirmasset. quas ob res milites tuere, si eos mirifice de rep. meritos esse animaduertis: & effice, ne quem paeniteat, remp. quam spem praedae, & rapinarum, sequi maluisse. item Murci, & Crispi imp. dignitatem, quantum est in te, tuere. nam Bassus miseré noluit mihi legionem tradere. quod nisi milites inuito eo legatos ad me misissent; clausam Apameam tenuisset, quoad ui esset expugnata. Haec a te peto non solum reip. quae tibi
semper

ubi Caesar eos collocauerat, cum de Parthico bello cogitaret.

curae tibi sint eorum commoda. infra, hac ipsa epistola.

de Caecilio Basso Strabo l. 16. quod eam laudem, ac felicitatem, quae in reip. tuenda posita est, ignoraret.

semper fuit carissima, sed etiam amicitiae nostrae nomine, quam confido apud te plurimum posse. crede mihi, hunc exercitum, quem habeo, senatus, atque optimi cuiusque esse, maximeque tuum: de cuius uoluntate assidue audiendo, mirifice te diligit. carumque habet: qui si intellexerit commoda sua curae tibi esse; debere etiam se tibi omnia putabit. Litteris scriptis, audiui Dolabellam in Ciliciam uenisse cum suis copijs. proficiscar in Ciliciam. quid egerim, celeriter ut scias, dabo operam. ac uelim, ut meremur de rep. sic felices simus. Fac ualeas, meque ames. Nonis Maij, ex castris.

A R G. Gratulatur de uictoria Mutinensi; & res a se gestas enumerat.

Cassius s. D. Ciceroni. 13

SI uales, bene est: ego quidem ualeo. cum reip. uel salute, uel uictoria gaudemus: tum instauracione tuarum laudum, quod maximus consularis maximum consulem te ipse uicisti, & laetamur, & mirari satis non possumus. fatale nescio quid tuae uirtuti datum: id quod iam saepe experti sumus. est enim tua toga omnium armis felicior, quae nunc quoque nobis paene uictam remp. ex manibus hostium eripuit, ac reddidit. nunc ergo uiuemus liberi: nunc te, omnium maxime ciuis, et mihi carissime, id quod maxime reip. tenēbris comperisti, nunc te habebimus testem nostri & in te, & in coniunctissimam tibi remp. amoris:

rogatus enim
Cicero, non ar-
matus, reip.
profuit. ep 4.
lib. 15.

cum Caesar om-
nia teneret.

amoris: & quae saepe pollicitus es te & taciturnum, dum seruiremus, & dicturum de me tum, cum profutura essent; nunc illa non ego quidem dici tantopere desiderabo, quam sentiri a te ipso. neque enim omnium iudicio malim me a te commendari, quam ipse tuo iudicio digne, ac mereor, commendatus esse: ut haec nouissima nostra facta non subita, nec incōnvenientia, sed similia illis cogitationibus, quarum tu testis es, fuisse iudices; meq. ad optimam spem patriae non minimū tibi ipsi producendum putes. Sunt tibi, M. Tullii, liberi, propinqui. digni quidem te, & merito tibi carissimi: esse etiam debent in rep. proxime hos cari, qui studiorum tuorum sunt aemuli: quorum esse cupio tibi copiam: sed tamen non maxima me turba pūto excludi, quo minus tibi uacet me excipere, & ad omnia, quae uelis, et probes, producere. animum tibi nostrum sortasse probauimus: ingenium certe diutina seruitus, qualecumque est, minus tamen, quam erat, passa est uideri. Nos ex ora maritima Asiae prouinciae, & ex insulis quas potuimus naues deduximus. delectum remigum, magna contūmacia ciuitatum, tamen satis celeriter habuimus. secuti sumus classem Dolabellae, cui Lucilius praeerat: qui, spem saepe transitionis praebendo, neque umquam non decedendo, nouissime Corycum se contulit, & clauso portu se tenere coepit. nos, illa relicta, quod & in castra peruenire satius esse

uide scholium
nostrum in ex-
tremo lib.

non puto mul-
tos a te mihi
in amore ante-
poni.

cum obstinate
recusarent.

Cimbro ab se-
nato attributa,
Plut. in Bruto.

alius Cassius, is
scilicet, qui
Caesarem occi-
derat.

Paltus opidum
Laodiceae pro-
pinquum Stra-
bo lib. 16.

ep. xi. l. 2. & 6.
l. 8. & 15. h. l.

Spintheris fili-
us a Torquato
adoptatus. Dio
lib. 39.

se putabamus; & sequebatur classis altera, quam
anno priore in Bithyniâ Tillius Cimber compa-
rarat, cui Turulius quaestor praeerat; Cyprum
petiuimus. ibi, quae cognouimus, scribere ad
uos quam celerrime uoluimus. Dolabellam ut Tar-
senses pessimi socij, ita Laodicensi multo amentio-
res ultro accersierunt. ex quibus utrisque ciuita-
tibus, Graecorum militum numero, speciem exer-
citus effecit. castra habet ante opidum Laodiceam
posita, & partem muri demolitus est; & castra
opido coniunxit. Cassius noster cum decem legio-
nibus, & cohortibus uiginti auxiliarijs, & quat-
tuor millibus equitum a millibus passuum uigin-
ti castra habet posita Παλτοῖ; & existimat se
sine proelio posse uincere. nam iam ternis tetra-
drachmis triticum penes Dolabellam est. nisi quid
nauibus Laodicensorum supportarit; cito fame
pereat, necesse est: ne supportare possit, & Cas-
sij classis bene magna, cui praeest Sextilius Ru-
fus, & tres, quas nos adduximus, ego, Turu-
lius, & Patischus, facile praestabunt. uolo igitur
uos bene sperare; & remp. ut uos istic expe-
distis, ita pro nostra parte celeriter nobis expe-
diri posse, confidere. Vale. Data idibus Iun.
Cypro Acromaniacride.

A R G. Exponit res a se gestas; Rhodios accusat; procura-
tionem Asiae petit; merita sua in remp. commemorat.

Lentulus s. o. Ciceroni suo. 14

C V M Brutum nostrum conuenissem; eumq.
tardius

tardius in *Asiam* uenturum animaduverterem; in
Asiam redij, ut reliquias mei laboris colligerem,
 & pecuniam quamprimum *Romam* mitterem.
 interim cognoui in *Lycia* esse classem *Dolabellae*,
 amplius quam centum naues onerarias, in quas
 exercitus eius imponi posset; idq. *Dolabellam* ea
 mente comparasse, ut, si *Syriae* spes eum fru-
 strata esset, conscenderet in naues, & *Italiam* pe-
 teret, seq. cum *Antonijs*, & reliquis latronibus
 cõiungeret. cuius rei tanto in timore fui, ut, omni-
 bus rebus relictis, cum paucioribus, & minori-
 bus nauibus ad illas ire conatus sim. quae res,
 si a *Rhodijs* non essem interpellatus, fortasse to-
 ta sublata esset: tamen magna ex parte profligata
 est: quandoquidem classis dissipata est: ad-
 uentus nostri timore milites, ducesq. effugerunt:
 onerariae omnes ad unam a nobis sunt exce-
 ptae. certe, quod maxime timui, uideor esse
 consecutus, ut non possit classe *Dolabella* in *Ita-*
liam peruenire, nec socijs suis firmatis, durius
 uobis efficere negotium. *Rhodijs* nos, & *remp.*
 quam ualde desperauerint, ex litteris, quas pu-
 blice misi, cognosces. & quidem multo parcius
 scripsi, quam re uera furere eos inueni. quod ue-
 ro aliquid de his scripsi, mirari noli: mira est
 eorum amentia. nec me meae ullae priuatim iniu-
 riae mōuerunt umquam, malus animus eorum
 in nostra salute, cupiditas partium aliarum, per-
 seuerantia in contēptione optimi cuiusque feren-
 da

Cassio eam te-
 nente. supra,
 epist. 5.

hoc uerbū non
 est in antiquis
 libris.

Caesar lib. 3.
comm. de bello
ciuili.

Spem compro-
bavit euentus.
Velleius lib. 2.
& alii.

da mihi non fuit . nec tamen omnes perditos esse
puto . sed ydem illi , qui tum fugientem patrem
meum , qui L. Lentulum , qui Pompeium , qui
ceteros uiros clarissimos non receperunt ; ydem ,
tamquam aliquo fato , & nunc aut magistratum
gerunt , aut eos , qui sunt in magistratu , in sua
habent potestate . itaque eadem superbia in pra-
uitate utuntur . quorum improbitatem aliquan-
do retundi , & non pati impunitate augeri , non
solum utile est reip. nostrae , sed etiam necessa-
rium . De nostra dignitate uelim tibi ut semper
curae sit ; & , quocumque tempore occasionem
habueris , & in senatu , & in ceteris rebus lau-
di nostrae suffragere . Quoniam consulibus de-
creta est Asia ; & permissum est ijs , ut , dum ipsi
uenirent , darent negotium , qui Asiam obtineant :
rogo te , petas ab ijs , ut hanc dignitatem potis-
simum nobis tribuant ; & mihi dent negotium ,
ut Asiam obtineam , dum ipsorum alteruter ue-
nit . nam , quod huc properent in magistratu ue-
nire , aut exercitum mittere , causam non ha-
bent . Dolabella enim in Syria est ; & , ut tu diui-
na tua mente perspexisti , & praedicasti , dum isti
uenient , Cassius eum opprimet . exclusus enim
ab Antiochia Dolabella , & in oppugnando male
acceptus , nulla alia confisus urbe , Laodiceam
quae est in Syria ad mare , se contulit . ibi spero ce-
leriter eum poenas daturum . nam neque , quo re-
fugiat , habet : neque diutius ibi poterit tantum
exerci-

exercitum Cassii sustinere. spero etiam confectum esse iam, & oppressum; quare non puto Pansam, & Hirtium in consulatu properaturos in provincias exire, sed Romae acturos consulatum. itaque, si ab his petieris, ut interea nobis procuracionem Asiae dent; spero te posse impetrare. praeterea mihi promiserunt Pansa & Hirtius coram, & absenti mihi scripserunt, Verriusq. nostro Pansa affirmavit, se daturum operam, ne in suo consulatu mihi succedatur. ego porro non mediis fidiis cupiditate provinciae produci longius spatium mihi uolo. nam mihi fuit provincia plena laboris, periculi, detrimenti. quae ego ne frustra subierim, ne ue prius, quam reliquias meae diligentiae consequar, decedere cogar, ualde laboro. nam, si potuissim, quam exegeram, pecuniam uniuersam mittere; postularem, ut mihi succederetur. nunc, quod Cassio dedi, quod Trebonij morte amisimus, quod etiam crudelitate Dolaellae, aut perfidia eorum, qui mihi fidem, rei publicae non praestiterunt, id consequi, & reficere uolo. quod aliter non potest fieri, nisi spatium habuero. id ut per te consequar, uelim, ut solet, tibi curae sit. ego me de rep. ita puto esse meritum, ut non provinciae istius beneficium expectare debeam, sed tantum, quantum Cassius, & Bruti, non solum illius facti, periculiq. societate, sed etiam huius temporis studio, & uirtute. primus enim ego leges Antonianas fre-

decem legiones,

ep. 7. lib. 1.

cum Caesarem occidimus. Plut. in Caesare.

GG gi

gi : primus equitatum Dolabellae ad remp. tra-
 duxi , Cassioq. tradidi : primus delectus habui
 pro salute omnium contra coniurationem scele-
 ratissimam : solus Cassio , & reip. Syriam , exer-
 citusque , qui ibi erant , coniunxi . nam , nisi ego
 tantam pecuniam , tantaq. praesidia , & tam
 celeriter Cassio dedissem ; ne ausus quidem esset
 ire in Syriam ; & nunc non minora pericula
 reip. a Dolabella instarent , quam ab Antonio .
 atque haec omnia is feci , qui & sodalis , & fa-
 miliarissimus Dolabellae eram , coniunctissimus
 sanguine Antoniis : prouinciam quoque illorum
 beneficio habebam : sed πατρίδα ἐμὴν μάλιστα
 φίλων , omnibus meis bellum primus indixi . haec
 etsi adhuc non magnopere mihi tulisse fructum
 animaduerto : tamen non despero , nec defati-
 gabor permanere non solum in studio liberta-
 tis , sed etiam in labore , & periculis . attamen ,
 si etiam aliqua gloria iusta , & merita
 prouocabimur , senatus , & optimi cuiusque of-
 ficijs ; maiore cum auctoritate apud ceteros eri-
 mus , & eo plus prodesse reip. poterimus . Fi-
 lium tuum , ad Brutum cum ueni , uidere non
 potui , ideo quod iam in hiberna cum equitibus
 erat profectus : sed medijsfidius , ea esse eum
 opinione , & tua , & ipsius , & in primis mea
 causa gaudeo . fratris enim loco mihi est , qui ex
 te natus , teq. dignus est . Vale . Data IV.
 Kal. Iun. Pergae .

quod eam Len-
 tulo a Caesare
 impetrassent .
 in egru senariu
 Plut. recitat
 ἐ τῷ πολιτι-
 κῶν .

non usitata lo-
 cutio . quis eni
 praeterea defa-
 tigor cum infi-
 nitia coniu-
 nit?

ita animatum
 esse erga remp.

A GR. Hic quoque res a se gestas exponit, inuehitur in Rhodios, de Dolabella optabilia nunciat.

Lentulus P. F. proquaes. propraet. s. D.
cos. praet. trib. pl. senatui,
populo, plebiq. R. 15.

SI ualetis, liberiq. uestri ualent, bene est: ego quoque ualeo. Scelere Dolabellae oppressa Asia, in proximam prouinciam Macedoniam, praesidiaq. reip. quae M. Brutus, uir clarissimus, tenebat, me contuli; & id egi, ut, per quos celerrime posset, Asia prouincia, uectigaliaq. in uestram potestatem redigerentur. quod cum pertinuisset Dolabella; & uastata prouincia, correptis uectigalibus, praecipue ciuibus Romanis omnibus crudelissime denudatis, ac diuenditis, celerius Asia excessisset, quam eo praesidium adduci potuisset: diutius morari, aut exspectare praesidium non necesse habui; & quamprimum ad meum officium reuertendum mihi esse existimaui: ut et reliqua uectigalia exigerem; & quam deposui, pecuniam colligerem; quidquid ex ea correptum esset, aut quorum id culpa accidisset, cognoscerem quamprimum, et uos de omni re facerem certiores. Interim, cum per insulas in Asia nauiganti mihi nunciatum esset, classem Dolabellae in Lycia esse, Rhodiosq. naues complures instructas, et paratas in aqua habere: cum ijs nauibus, quas aut mecum adduxeram, aut comparauerat Patiscus proquaes. homo mihi cum fami-

Smyrna capta,
Trebonioq. caso supra, ep. 12.
& epist. antecedenti.

GG 2 liaritate

hoc in omnibus
foederibus ob-
seruatum ani-
maduertit.

sic est in duobus
Sigonii libris, in in meo,
amphorum.

liaritate, tum etiam sensibus in rep. coniunctissi-
mus, Rhodum reuerti, confisus auctoritate uestra,
senatusq. consulto, quo hostem Dolabellam iudica-
ratis, foedere quoque, quod cum ijs M. Marcello,
Ser. Sulpicio cos. renouatum erat; quo iurauerant
Rhodij, eosdem hostes se habituros, quos senatus,
populusq. R. quae res nos uehementer fefellit.
tantum enim absuit, ut illorum praesidio nostram
firmaremus classem, ut etiam a Rhodijs urbe, por-
tu, statione; quae extra urbem est, com meatu,
aqua denique prohiberentur nostri milites, nos
uix ipsi singulis cum nauigiolis reciperemur.
quam indignitatem, deminutionemq. maiestatis
non solum iuris nostri, sed etiam imperij, popu-
liq. R. iccirco tulimus, quod, interceptis litte-
ris, cognoramus, Dolabellam, si desperasset de Sy-
ria, Aegyptoque, quod necesse erat fieri, in na-
ues cum omnibus suis latronibus, atque omni pe-
cunia conscendere esse paratum, Italiamq. pete-
re; iccirco etiam naues onerarias, quarum minor
nulla erat duum millium amphorarum, contra-
ctas in Lycia a classe eius obsideri. Huius rei ti-
more P. C. percitus, iniurias perpeti, et cum con-
tumelia etiam nostra omnia prius experiri ma-
lui. itaque ad illorum uoluntatem introductus
in urbem, & in senatum eorum, quam dili-
gentissime potui, causam reip. egi; periculumq.
omne, quod instaret, si ille latro cum omnibus
suis res conscendisset, exposui. Rhodios autem
tanta

tanta in prauitate animaduerti; ut omnes firmiores putarent, quam bonos; ut hanc concordiam, & conspirationem omnium ordinum ad defendendam libertatem propense non crederent esse factam; ut patientiam senatus, & optimi cuiusque manere etiam nunc considerent, nec potuisse audere quemquam Dolabellam hostem iudicare; ut denique omnia, quae improbi fingebant, magis uera existimarent, quam quae uere facta erant, & a nobis docebantur. qua mente etiam ante nostrum aduentum, post Trebonij indignissimam caedem, ceteraq. tot, tamq. nefaria facinora, binnae profectae erant ad Dolabellam legiones eorum, & quidem nouo exemplo, contra leges ipsorum, prohibentibus ijs, qui tum magistratus gerebant. haec siue timore, ut dictitant, de agris, quos in continenti habent, siue furore, siue potentia paucorum, qui & antea pari contumelia uiros clarissimos affecerant, & nunc maximos magistratus gerentes: nullo exemplo, neque uestra ex parte, neque nostro praesentium, neque imminenti Italiae, urbiq. nostrae periculo, si ille parricida cum suis latronibus nauibus, ex Asia, Syriaq. expulsus, Italiam petisset, mederi, cum facile possent, uoluerunt. nonnullis etiam ipsi magistratus ueniebant in suspicionem, detinuisse nos, et demorati esse, dum classis Dolabellae certior fieret de aduentu nostro. qua suspicionem consecutae res aliquot auxerunt, maxime quod subito

cum Læculum,
& Pompeium
non receperunt,
supra, ep. 14.

ex Lycia Sex. Marius, & C. Titius, legati Dolabellae a classe discesserunt, nauisq. longa profugerunt, onerarijs relictis, in quibus colligendis non minimum temporis, laborisq. consumperunt. itaque, cum Rhodo cum ijs, quas habueramus, nauibus in Lyciam uenisset, naues onerarias recepit, dominisq. restituit: iisdemque, quod maxime uerebatur, ne posset Dolabella cum suis latronibus in Italiam uenire, timere desimus: classem fugientem persecuti sumus usque ad Sydam: quae extrema regio est prouinciae meae. ibi cognoui partem nauium Dolabellae diffugisse, reliquas Syriam, Cypriumq. petisse. quibus disiectis, cum socrem C. Cassii, singularis ciuis, & ducis, classem maximam fore praesto in Syria, ad meum officium reuerti: daboq. operam, ut meum studium, & diligentiam uobis P. C. et reip. praestem, pecuniamque, quam maximam potero, & quam celerissime, cogam, omnibusq. cum rationibus ad uos mittam. si percurrero prouinciam; & cognouerit, qui nobis, et reip. fidem praestiterunt in conseruanda pecunia a me deposita; quique scelere, ultro deferentes pecuniam publicam, hoc munere societatem facinorum cum Dolabella inierunt; faciam uos certiores. de quibus, si uobis uidebitur, si, ut meriti sunt, grauer costitueritis; nosq. uestra auctoritate firmaueritis: facilius & reliqua exigere uelidigalia, et exacta seruare poterimus. interea,

nō licebat prouinciae finibus egredi.

terea, quo commodius uectigalia tueri, prouin-
 ciamq. ab iniuria defendere possim, praesidium
 necessarium, uoluntariumq. comparauim. His lit-
 teris scriptis, milites circiter xxx, quos Dola-
 bella ex Asia conscripserat, Syria fugientes in-
 Pamphylia uenerunt. hi nunciauerunt, Dola-
 bellam Antiochiam, quae in Syria est, uenisse,
 non receptum: conatum esse aliquoties ui introi-
 re, repulsum semper esse cum magno suo detri-
 mento: itaque, centum circiter amissis, aegrisq.
 compluribus relictis, noctu Antiochia profugif-
 se Laodiceam uersus: ea nocte omnes fere Asiati-
 cos milites ab eo discessisse: ex his ad octingentos
 Antiochiam redisse, & se ijs tradidisse, qui a
 Cassio relictis, urbi illi praecerant: ceteros per
 Amanum in Ciliciam descendisse: quo ex nume-
 ro se quoque esse dicebant: Cassium autem cum
 suis omnibus copijs, nunciatum esse, quatruidui
 iter a Laodicea absuisse tum, cum Dolabella eo ten-
 deret. quamobrem opinione celerius, confido, ep 31. lib. 10.
 sceleratissimum latronem poenas daturum. I V.
 non. Iun. Pergae.

ARG. Gratulatur de Ciceronis filii indole ad uirtutem;
 uersus, in malum ciuem a se conscriptos, mittit: petit, ut
 includatur in Ciceronis scripta de Caesaris interitu.

C. Trebonius s. d. Ciceroni 16

SI uales, bene est. Athenas ueni ad XI.
 Kal. Iun. atque ibi, quod maxime optabam, ui-
 di filium tuum, deditum optimis studijs, summaq.

GG 4 mcode

modestiae fama . qua ex re quantam uoluptatem ceperim , scire potes etiam me tacente . non enim nescis , quanti te faciam , & quam pro nostro uerissimo , uerissimoq. amore omnibus tuis etiam minimis commodis , non modo tanto bono , gaudeam . Noli putare , mi Cicero , me hoc auribus tuis dare . nihil adolescente tuo , atque adeo nostro , (nihil enim mihi a te potest esse seiunctum) aut amabilius omnibus ijs , qui Athenis sunt , est , aut studiosius earum artium , quas tu maxime amas , hoc est optimarum . itaque tibi , quod uere facere possum , libenter quoque gratulor , nec minus etiam nobis ; quod cum , quem necesse erat diligere , qualiscumque esset , talem habemus , ut libenter quoque diligamus . qui cum mihi in sermone iniecisset , se uelle Asiam uisere ; non modo inuitatus , sed etiam rogatus est a me , ut id potissimum , nobis obtinentibus prouinciam , faceret . cui nos & caritate , & amore tuum officium praestaturos , non debes dubitare . illud quoque erit nobis curae , ut Cratippus una cum eo sit ; ne putes in Asia feriatum illum ab ijs studijs , in quae tua cohortatione incitatur , futurum . nam illum paratum , ut uideo , & ingressum pleno gradu , cohortari non intermitteremus , quo in dies longius , discendo , exercendoq. se , procedat . Vos quid ageretis in rep. cum has litteras dabam , non sciebam . audiebam quaedam turbulenta : quae scilicet cupio esse falsa : ut aliquando otiosa liber-

Peripatetica
doctrina cla-
rus . ep. 21. lib. 16
de off. 1 & 3.

uide Vegetium
de pleno gradu
militum , lib. 1.
c. 9 & Sallustiu
in Lug. 76.

libertate fruamur: quod uel minime adhuc mihi contigit. ego tamen, nactus in navigatione nostra pausillum laxamēti, concinnaui tibi munusculum ex instituto meo; & dictum cum magno nostro honore a te dictum, conclusi, & tibi infra subscripsi. in quibus uersiculis si tibi quibusdam uerbis & *ὑπερβουέσ* epos uidebor: turpitudine personae eius, in quam liberius inuehimur, nos uindicabit. ignosces etiam iracundiae nostrae, quae iusta est in eiusmodi & homines, & ciues. deinde, qui magis hoc *Lucilio* licuerit assumere libertatis, quam nobis? cum, etiam si odio par fuerit in eos, quos laesit, tamen certe non magis dignos habuerit, in quo tanta libertate uerborum incurreret. Tu, sicut mihi pollicitus es, adiunges me quamprimum ad tuos sermones. namque illud non dubito, quin, si quid de intēritu Caesaris scribas, non patiaris me minimam partem & rei, & amoris tui ferre. Vale, & matrem, meosq. tibi commendatos habe. D. VIII. Kal. Iun. Athenis.

satyrarum scriptori.

fuit enim Trebonius unus ex percussoribus Caesaris.

ARG. Varia scribit, de rumoribus e Syria allatis, de ciuitatis orio, de Oratore a se scripto, de suo studio in Cornificium. is autem Syriam regebat, ut infra patet.

Cicero s. D. Q. Cornificio collegae. 17

collegae Ciceronis in auguratu.

GRATA mihi uehementer est memoria nostri tua, quam significasti litteris: quam ut conserues, non quo de tua constantia dubitem, sed, quia mōs est ita rogandi, rogo. Ex Syria nobis tu multuosiora quaedam nunciata sunt: quae, quia tibi

uide idem ep. 29. lib. XI.

tibi sunt propiora, quam nobis, tua me caussa magis mouent, quam mea. Rommae summum otium est, sed ita, ut malis salubre aliquod, & honestum negotium: quod spero fore, quia uideo id curae esse Caesari. Me scito, dum tu absis, quasi occasionem quandam, & licentiam natum, scribere audacius, & cetera quidem fortasse, quae etiam tu concederes: sed proxime scripsi de optimo genere dicendi: in quo saepe suscitatus sum te a iudicio nostro, sic scilicet, ut doctum hominem a non indocto, paullulum dissidere. huic tu libro maxime uelim ex animo, si minus, gratiae caussa suffragere. dicam tuis, ut eum, si uelint, describant, ad teq. mitant. puto enim, etiamsi rem minus probabis, tamen in ista solitudine, quidquid a me profectum sit, iucundum tibi fore. Quod mihi existimationem tuam, dignitatemq. commendas: facis tu quidem omnium more: sed uelim sic existimes, mecum amori, quem inter nos mutuum esse intelligam, plurimum tribuere, tum de summo ingenio, & de optimis tuis studijs, & de spe amplissimae dignitatis ita iudicare, ut neminem tibi anteponam, comparem paucos. Vale.

ARG Purgat se de infrequentia litterarum: prudentiam Cornificii, grauitatemq. laudat: praesentem reip. Itacum accusat, cum Caesaris excusatione.

Cicero s. d. Cornificio collegae. 18

QVOD extremum fuit in epistola, quam a te

correctionem
reip. Caesar co-
gitauit.

scripsit Corni-
ficius de arte
rethorica. Qui
deil. l. 3. & alt-
bi.

te proxime accepi, ad id primum respondebo. animaduerti enim hoc uos magnos oratores facere nonnumquam. Epistolas requiris meas. ego autem numquam cum mihi denunciatum esset a tuis ire aliquem, non dedi. Quod mihi uideor ex tuis litteris intelligere, te nihil commissurum esse temere, nec ante, quam scisses, quo iste nescio qui Caecilius Bassus erumperet, quidquam certi constituturum: id ego & speraram prudentia tua fretus; & ut considerem, fecerunt tuae grauissimae litterae. idq. ut facias quam saepissime, ut, & quid tu agas, & quid agatur, scire possim, & etiam quid adurus sis, ualde te rogo. Etsi periniquo patiebar animo te a me digredi: tamen eo tempore me consolabar, quod & in summum otium te ire arbitrabar, & ab impendentibus magnis negotijs discedere. utrumque contra accidit. istic enim bellum est extortum, hic pax consecuta, sed eiusmodi pax, in qua, si adesses, multa te non delectarent, ea tamen, quae ne ipsum Caesarem quidem delectent. **BELLORVM** enim ciuiliu[m] is semper exitus sunt, ut non ea solum fiant, quae uelit uictor, sed etiam ut is mos gerendus sit, quibus adiutoribus parta sit uictoria. equidem sic iam obdurui, ut ludis Caesaris nostri aequissimo animo uiderem T. Plancum, aut direm Laberij, & Publij poemata. nihil tam deesse scito, quam quicum haec familiariter, docteq. rideam. is tu eris, si quamprimum ueneris.

quod

Dio lib. 47. &
Strabo l. 16.

Dio lib. 47.

Plancum Bur-
sam, a Caesare
restitutum. ep.
2. lib. 7.

quod ut facias, non mea solum, sed etiam tua interesse arbitror. Vale.

A R G. Gratulatur de Syriae administratione; eamque optat a bello uacuum; quod si bellum sit, consulit quid agendum.

Cicero s. D. Cornificio. 19

LIBENTISSIME legi tuas litteras: in quibus iucundissimum mihi fuit, quod cognoui meas tibi redditas esse. non enim dubitabam, quin eas libenter lecturus esses: uerebar, ut redderentur. Bellum, quod est in Syria, Syriamque provinciam tibi tributam esse a Caesare, ex tuis litteris cognoui. eandem rem tibi uolo bene, & feliciter euenire. quod ita fore confido, fretus & industria, & prudentia tua. Sed de Parthici belli suspitione quod scribis, sane me commouit. quantum copiarum haberes, cum ipse coniectura consequi poteram, tum ex tuis litteris cognoui. itaque opto, ne se illa gens moueat hoc tempore, dum ad te legiones eae perducantur, quas audio duci. quod si pares copias ad confligendum non habebis; non te fugiet uti consilio M. Bibuli, qui se opido munitissimo, & copiosissimo tam diu tenuit, quam diu in provincia Parthi fuerunt. Sed haec melius ex re, et ex tempore constitues. mihi quidem usque curae erit, quid agas, dum, quid egeris sciero. Litteras ad te numquam habui cui darem, quin dederim. a te, ut idem facias, peto, in primisque, ut ita ad tuos scribas, ut me tuum sciant esse. Vale.

A R G.

qui, dum ullus hospes in Syria fuit, pedem porta non extulit. ad Att. lib. ep. 8.

ARG. Iecatur, quia Cornificius Sinuessanae uillae hospicio uti noluerat; & crebas ab eo litteras petit.

Cicero s. D. Cornificio collegae. 20

GRATAE mihi tuae litterae, nisi quod Sinuessanum diuersoriorum contempsisti, quam quidem contumeliam uilla pusilla iniquo animo feret, nisi in Cumano, & Pompeiano reddideris πάντα περί πάντων. sic igitur facies; meq. amabis, & scripto aliquo laceesses. ego enim respondere facilius possum, quam prouocare. quod si, ut es, cessabis: laceessam; nec tua ignauia etiam inertiam afferet. Plura otiosus, haec, cum essem in senatu, exaravi. Vale.

codem modo locutus est ep. 17 lib. 15.

quae tu a consuetudo est. ep. 10 lib. 8.

ARG. Commendat Anicium senatorem, eiusq. negotia, & dignitatem.

Cicero s. D. Cornificio. 21

C. ANICIUS, familiaris meus, uir omnibus rebus ornatus, negotiorum suorum causa legatus est in Africam, legatione libera. eum, uelim, rebus omnibus adiuues: operamq. des, ut quam commodissime sua negotia conficiat. in primisque, quod ei carissimum est, dignitatem eius tibi commendo: idq. a te peto, quod ipse in prouincia facere sum solitus non rogatus, ut omnibus senatoribus lictores darem: quod idem, acceperam, & cognoueram, a summis uiris factitatum. hoc igitur mi Cornifici facies: ceterisq. rebus omnibus eius dignitati, rei que, si me amas, consules. id erit mihi gratissimum. Da operam, ut ualeas.

quae senatoribus ad sua negotia proficiscens concedebatur. ad Att. lib. 2 ep. 18 & ep. 12 lib. 15.

ARG.

ARG. Narrat de statu reip. post Caesaris mortem; hor-
raturq. Cornificium, ut prouinciam retineat in potesta-
te reip.

Cicero s. D. Cornificio.

22

collega in au-
guratu Phi. 2.
ad Att. & hic
ep. 14 lib. 8.

Brutus in Grae-
cia, Cassius in
Syria.

Philipp. 14.

in tuenda liber-
tate.

infra, ep. 25.

ne ualidior fie-
ret Antonius,
prouinciam na-
tus aliquam.

Nos hic cum homine gladiatore, omnium
nequissimo, collega nostro, Antonio bellum ge-
rimus, sed non pari condicione, contra arma uer-
bis. at etiam de te concionatur: nec impune: nam
sentiet quos lacefferit. ego autem acta ad te o-
mnia arbitror perscribi ab alijs: a me futura de-
bes cognoscere: quorum quidem non est difficilis
coniectura. Oppressa omnia sunt: nec habent du-
cem boni. nostri τὸ παρρησιάζονται longe gentium ab-
sunt. Pansa & sentit bene, & loquitur forti-
ter. Hirtius noster tardius conualefcit. quid fu-
turum sit, plane nescio. spes tamen una est, ali-
quando populum R. maiorum similem fore. ego
certe reip. non deero: & quidquid acciderit, a
quo mea culpa absit, animo forti feram. illud pro-
fecto, quoad potero, tuam famam, & dignita-
tem tuebor. Ad x i i i. Kal. Ian. senatus fre-
quens mihi est assensus cum de ceteris rebus ma-
gnis, & necessarijs, tum de prouincijs ab ijs, qui
obtinerent, retinendis, neque cuiquam traden-
dis, nisi qui ex s. C. successisset. hoc ego cum reip.
caussa censui, tum mehercule in primis retinen-
dae dignitatis tuae. quamobrem te amoris no-
stri causa rogo, reip. causa hortor, ut ne cui quid-
quam iuris in tua prouincia esse patiare, atque
ut omnia referas ad dignitatem; qua nihil potest
esse

esse praestantius. Vere tecum agam, ut necessitudo nostra postulat: in Sempronio, si meis litteris obtemperasses, maximam ab omnibus laudem adeptus esses. sed illud & praeterijt, & lenius est: haec magna res est. fac ut provinciam retineas in potestate reip. Plura scripsissem, nisi tui festinarent: itaque Cherippo nostro me uelim excuses. Vale.

quod ei non
rescribo.

A. R. G. Primum respondet ad ea, quae de provincia Cornificij a Stratorio cognouerat: deinde quasi formam reip. mittit: & philosophiam laudat.

Cicero s. D. Cornificio. 23

OMNEM condicionem imperij tui, statumque provinciae mihi demonstravit Stratorius. o multa intolerabilia locis omnibus. sed, quo tua maior dignitas, eo, quae tibi acciderunt, minus ferenda. neque enim, quae tu propter magnitudinem & animi, & ingenij moderate fers, a te non ulciscenda sunt, etiam si non sunt dolenda. Sed haec posterius. Rerum urbanarum acta tibi mitti certo scio. quod ni ita putarem, ipse perscriberem, in primisq. Caesaris Octauiani conatum: de quo multitudini fictum ab Antonio crimen uidetur, ut in pecuniam adolescentis impetum faceret. prudentes autem, & boni uiri & credunt factum, & probant. quid quaeris? magna spes est in eo. nihil est, quod non existimetur laudis, & gloriae causa facturus. Antonius autem, noster familiaris, tanto se odio esse intelligit,
ut,

puto, Statorius, ex Festo in Lacus Lucretius.

Velleius lib. 2.
Plut. Suet. Dio,
Seneca lib. 1.
de clementia.

credunt Octavianum infidias Antonio auxisse.

ut, cum interfectores suos domi comprehenderit, rem proferre non audeat. Ad VII. id. Oct. Brundisium uenerat, profectus obuiam legionibus Macédonicis quattuor: quas sibi conciliare pecunia cogitabat, easq. ad urbem adducere, & in ceruicibus nostris collocare. Habes formam reip. si in castris potest esse resp. in qua tuam uicem saepe doleo, quod nullam partem per aetatem sanae & saluae reip. gustare potuisti. atque antehac quidem sperare salutem licebat; nunc etiam illud ereptum est. quae enim spes est, cum in concione dicere ausus sit Antonius, Canutium apud eos locum sibi quaerere, quibus, se saluo, locus in ciuitate esse non posset? Equidem et haec, & omnia, quae homini accidere possunt, sic fero, ut magnam habeam philosophiae gratiam: quae me non modo a sollicitudine abducit, sed etiam contra omnes fortunae impetus armat. tibiq. idem censeo faciundum, nec, a quo culpa absit, quidquam in malis numerandum. Sed haec tu melius. Stratorium nostrum cum semper probassem; tum maxime in tuis rebus summam eius fidem, diligentiam, prudentiamq. cognoui. Da operam, ut ualeas. hoc mihi gratius facere nihil potes.

A R G. Hortatur Cornificium, ut omni cura in reip. incumbat: scribit de legatis ad Antonium a senatu missis: Pinarium commendat.

Cicero s. D. Cornificio. 24

Ego nullum locum praetermitto (nec enim debeo)

ex Macedonia profectis.

armis opprimere libertate cogitabat: sed eundem duas legiones, Martia, & quarta, sequi noluerunt, seq. Octauiano tradiderunt. uide Philipp. 3. Velleis lib. 2.

Stratorius a Festo nominatur uerbo Lacus.

debeo) non modo laudandi tui, sed ne ornandi quidem. sed mea studia erga te, & officia malo tibi ex tuorum litteris, quam ex meis, esse nota. Te tamen hortor, ut omni cura in reip. incumbas. hoc est animi, hoc est ingenij tui, hoc eius spei, quam habere debes amplificandae dignitatis tuae. Sed hac de re alias ad te pluribus. cum enim haec scribebam, in exspectatione erant omnia. nondum legati redierant, quos senatus non ad pacem deprecandam, sed ad bellum denunciandum miserat, nisi legatorum nuncio paruisset. ego tamen, ut primum occasio data est, meo pristino more reip. defendi: me principem, senatui, populoq. R. professus sum: nec, postea quam suscepi causam libertatis, minimum tempus amissi tuendae salutis, libertatisq. communis. Sed haec quoque te ex alijs malo. T. Pinarium, familiarissimum meum, tanto tibi studio tibi comendo, ut maiore non possim: cui cum propter omnes uirtutes, tum etiam propter studia communia sum amicissimus. is procurat rationes, negotiaq. Dionysii nostri; quem & tu multum amas, & ego omnium plurimum. ea tibi ego non debeo commendare, sed commendo tamen. facies igitur, ut ex Pinarij, gratissimi hominis, litteris tuum et erga illum, & erga Dionysium studium perspiciamus. Vale.

A R G. Scribit, ex litteris Cornificii S. C. esse factum. hortatur, ut reip. causam amplectatur. Luceio, sejnulla re defururum pollicetur.

HH Cicero

Philippus, &
Piso. ep. 4. l. 12.

ut Mutinae ob
sersionem relin-
queret.

antiquissima fa-
milia, ante ur-
bem conditam.
Luius lib. 1.

LIBERALIBVS litteras acceptuvas, quas mihi Cornificius altero uicesimo die, ut dicebat, reddidit. eo die non fuit senatus, neque postero. Quinquatribus, frequenti senatu, causam tuam egi, non inuita Minerva. etenim eo ipso die senatus decreuit, ut Minerva nostra, custos urbis, quam turbo dēiecerat, restitueretur. Pansa tuas litteras recitauit. magna senatus approbatio consecuta est, cum summo gaudio, & offensione Minotauri, id est Clauisij, & Tauri. factum de te s. c. honorificum. postulabatur, ut etiam illi notarentur: sed Pansa clementior. Ego, mi Cornifici, quo die primum in spem libertatis ingressus sum, et, cunctantibus ceteris, ad XIII. Kal. Ian. fundamenta reip. ieci; eo ipso die prouidi multum, atque habui rationem dignitatis tuae. mihi enim est assensus senatus de obtinendis prouincijs. nec uero postea destiti labefactare eum, qui summa cum tua iniuria, contumeliaq. reip. prouinciam absens obtinebat. itaque crebras, uel potius quotidianas compellationes meas non tulit. seq. in urbem recepit inuitus: neque solum spe, sed certa re iam, & possessione deturbatus est. meo iustissimo, honestissimoq. conuicio te tuam dignitatem summa tua uirtute tenuisse, prouinciaeque honoribus amplissimis affectum, uehementer gaudeo. Quod te mihi de Sempronio purgas accipio excusationem. fuit enim

quod Tullii mortem portendit. Dio, & Obsequens.

sic i libro Signi. alter eius dē, & unus Sigicellii, & meus habent, clauis. de Caluio Phil. 3.

supra, ep. 22.

cum ad urbem esset cum imperio. reuertit autem in urbem, deposito imperio.

enim illud quoddam Graecum tempus seruitutis. Ego tuorum consiliorum auctor, dignitatisq. fautor, iratus temporibus, in Graeciam, desperata libertate, rapiebar; cum me Etesiae, quasi boni ciues relinquentem remp. prosequi noluerunt: Austerq. aduersus maximo flatu me ad tribules tuos Rhégium retulit: atque inde uentis, remisq. in patriam omni festinatione prope raui; postridieq. in summa reliquorum seruitute liber unus fui: sic sum in Antonium inuectus, ut ille non ferret, omnemq. suum uinolentum furor in me unum effunderet, meq. cum elicere uellet ad caedis causam, tum tentaret insidijs: quem ego ructantem, & nauseantem confeci in Caesaris Octauiani plagas. puer enim egregius praesidium sibi primum, & nobis, deinde summae reip. comparauit: qui nisi fuisset, Antonij reditus a Brundisio pestis patriae fuisset. quae deinceps acta sint, scire te arbitror. sed redeamus ad illud, unde diuertimus. Accipio excusationem tuam de Sempronio. neque enim statuti quid in tanta perturbatione habere potuisti. nunc hic dies aliam uitam affert, alios mores postulat, ut ait Terentius. quamobrem, mi Quincte, con-

uide ep. 1. l. 10.
& Philipp 1. &
lib. 3. de off.

uide Rhegienses
suffragium in
tribu Romae
tulisse. munici-
pes enim erant,
legis Iuliae be-
neficio ciuita-
tem adepti.

Substantiuum
ut alibi.

ep. 4. l. 4.

in Andria.

HH 2 uirtus

nēcesse est, ini-
tū esse episto-
lae. haec. n. scri-
pta sunt mor-
tuo Pansa, supe-
riora uiuo.
Phil. v i i.

uirtus potest? Tu fac ut animo magno sis, & ex-
celso, cogitesq. omnem dignitatem tuam cum rep.
coniunctam esse debere. P. Luccēium mihi
meum commendas; quem, quibuscumque rebus
potero, diligenter tuebor. Hirtium quidem, &
Pansam, collegas nostros, homines in consulatu
reip. salutare, alieno sane tempore amisimus,
rep. Antoniano quidem latrocinio liberata, sed
nondum omnino explicata: quam nos, si licebit,
more nostro tuebimur: quamquam admodum su-
mus iam defatigati: sed **N V L L A** lassitudo impe-
dire officium, & fidem debet. Verum haec haeste-
nus. ab alijs te de me, quam a me ipso, malo co-
gnoscere. De te audiebamus ea, quae maxime uel-
lemus. De Cn. Minucio, quem tu quibusdam lit-
teris ad caelum laudibus extulisti, rumores du-
riores erant. id quale sit, omninoq. quid istic aga-
tur, facias me uelim certiolemq. Vale.

ARG. Heredes Turii commendat.

Cicero s. D. Cornificio. 26

Curius, habet
Sigonii liber.
refertur ad ho-
nestatem fami-
liae, non ad ip-
sius mores.

Q. T V R I V S, qui in Africa negotiatus
est, uir bonus, & honestus, heredes fecit simi-
les sui Cn. Saturninum, Sex. Aufidium, C. An-
neium, Q. Considium Gallum, L. Seruilium Po-
stumum, C. Rubellinum. ex eorum oratione in-
tellexi, gratiarum actione eos magis egere, quam
commendatione. tanta enim libertate se tua
usos praedicabant, ut ijs plus a te tributum in-
telligerem, quam ego auderem te rogare. au-
debo

debo tamen. scio enim, quantum ponderis mea commendatio sit habitura. Quare a te peto, ut ad eam liberalitatem, qua sine meis litteris usus es, quammaximus his litteris cumulus accedat. Caput autem est meae commendationis, ne patiare Erótem Turium, Q. Turij libertum, ut adhuc fecit, hereditatem Turianam auertere; ceterisq. omnibus rebus habeas eos a me commendatissimos. magnam ex eorum splendóre, & obseruantia capies uoluptatem. quod ut uelis, te uehementer etiam atque etiam rogo. Vale.

ARG. Aufidij equitis R. Africana negotia commendat.

Cicero s. D. Cornificio. 27

SEX. Aufidius & obseruantia, qua me colit, accedit ad proximos; & splendore equitis Romani nemini cedit. est autem ita temperatis, moderatisq. moribus, ut summa seueritas cum humanitate iungatur. cuius tibi negotia, quae sunt in Africa, ita commendo, ut maiore studio, magis ue ex animo commendare non possim. pergratum mihi feceris, si dederis operam, ut is intelligat meas apud te litteras maximum pondus habuisse. hoc te uehementer, mi Cornifici, rogo. Vale.

ARG. Cornificij factum non probat, quia non animaduertat in quosdam Lilybeo minantes. studium in rep. laudat. de omittenda gratiarum actione assentitur, addit de pecunia, & de rep.

Cicero s. D. Cornificio. 28

ASSENTIOR tibi, eos, quos scribis Lilybaeo

HH 3 lybaeo

liberti nomē retinebant, quod in seruitute habuerant,

qui magistratus gesserunt, aut claris partibus nati sunt, a nobilitate laudantur: ceteris, ut equitibus Romanis, splendor, non nobilitas, tribuitur: quo significatur species illa, quam rei familiaris copia, & quaedam in omni re liberalis animi significatio gignit. uide splendorem equitibus R. tributū, ep. 3. l. 1. & hic epistola sequenti.

Cornificii clem-
entiam in ma-
ios ciues non
laudat.

profectis Muti-
nam ad Brutū
liberandum.

quoniam tibi
S. C. imperium
est datum, po-
tes mutam su-
mere pecuniā.

uide orationē
pro Sextio.

lybeo minari, istic poenas dare debuisse: sed me-
tuisisti, ut ais, ne nimis liber in ulciscendo uiderere.
metuisisti igitur, ne grauis ciuis, ne nimis for-
tis, ne nimis te dignus uiderere. Quod societatem
reip. conseruandae, tibi mecum a patre acceptam,
renouas; gratum est: quae societas inter nos sem-
per, mi Cornifici, manebit. Gratum etiam illud
quod mihi tuo nomine gratias agendas non putas,
nec enim id inter nos facere debemus. Senatus sae-
pius pro dignitate tua appellaretur, si, absenti-
bus consulibus, umquam, nisi ad rem nouam, co-
geretur. itaque nec de HS XX, nec de HS DCC
quidquam agi nunc per senatum potest. tibi autem
ex s. c. imperandum, mutuūq. sumendum cen-
seo. In rep. quid agatur, credo te ex eorum litte-
ris cognoscere, qui ad te acta debent perscribere.
ego sum spe bona: cōsilio, cura, labore non desum:
omnibus inimicis reip. esse me accerrimum bo-
stem praemesero, res neque nunc difficili loco mihi
uidetur esse, & fuisset facillimo, si culpa a qui-
busdam abfuisset, Vale.

ARG. Commendat studiose I. Aelij Lamiae negotia,
eumq. suspectum Cornificio, quasi affuisset cuidam S. C. con-
tra dignitatem eius, excusat.

Cicero s. d. Cornificio.

29

NON modo tibi, cui omnia nostra notissima
sunt, sed neminem in populo R. arbitror esse,
cui sit ignota ea familiaritas, quae mihi cū L. La-
mia est. etenim magno theatro spectata est tum,
cum

cum est ab A. Gabinio cos. relegatus, quod libere, & fortiter salutem meam defendisset. nec ex eo amor inter nos natus est: sed quod erat uetus, & magnus, propterea nullum periculum pro me adire dubitavit. ad haec officia, uel merita potius, iucundissima consuetudo accedit, ut nullo prorsus plus homine delecter. Non puto te iam expectare, quibus eum tibi uerbis commendem. causam enim tanti amoris intelligis. quae uerba desideret, ijs me omnibus usum putato. tantum uelim existimes, si negotia Lamiae, procuratores, libertos, familiam, quibuscumque rebus opus erit, defenderis, gratius mihi futurum, quam si ea tua liberalitas pertinuisset ad rem familiarem meam. nec dubito, quin sine mea commendatione, quod tuum est iudicium de hominibus, ipsius Lamiae causa studiose omnia facturus sis, quamquam erat nobis dictum, te existimare, alicui s. c. quod contra dignitatem tuam fieret, scribendo Lamiam affuisse: qui omnino consulibus illis numquam affuit scribendo. deinde omnia tum falsa s. c. deferebantur. nisi forte etiam illi Semproniano s. c. me censes affuisse; qui ne Romae quidem tum fui, ut de eo ad te scripsi re recenti. Sed haec haec tenus. Te, mi Cornifici, etiam atque etiam rogo, ut omnia Lamiae negotia, mea putes esse; curesque, ut intelligat hanc commendationem maximo sibi usui fuisse. hoc mihi gratius facere nihil potes. Cura ut ualeas.

HH 4 ARG.

quo tempore ordinis equestris princeps erat. nunc senator erat. ep. 16. lib. XI. ep. 17. l. XI.

feruos. uide ep. 3. lib. 1.

ergo senator erat.

supra, ep. 25. b. s.

ARG. Officium litterarum requirenti Cornificio se purgat. scribit de bello Antoniano renouato, de suo studio in amicitia colenda, aliisq. de rebus.

Cicero s. d. Cornificio.

30

ep. 7. lib. 3.

ep. 2. lib. 8.

ut de ex verbo,
Noli, affirmationem elici.
sic locutus &
Horat. & ipse
Cicero in Oratore,
& pro Coemo.

sic Tusc. 5. dixit:
Quaestio profligata,
& paene ad exitum adducta.

ITA ne? praeter litigatores, nemo ad te meas litteras? multae istae quidem. tu enim perfecisti, ut nemo sine litteris meis tibi se commendatum putaret. sed quis umquam tuorum mihi dixit esse, cui darem, quin dederim? aut quid mihi incundius, quam, cum coram tecum loqui non possim, aut scribere ad te, aut tuas legere litteras? illud magis mihi solet esse molestum, tantis me impediri occupationibus, ut ad te scribendi meo a bitratu facultas nulla detur. non enim te epistolis, sed uoluntinibus lacefferem; quibus quidem me a te prouocari oportet. quamuis enim occupatus sis, otij tamen plus habes: aut, si ne tu quidem uacas, noli impudens esse, nec mihi molestiam exhibere, & a me litteras crebriores, cum tu mihi raras mittas, flagitare. nam cum antea distinebar maximis occupationibus; propterea quod omnibus curis remp. mihi tuendam putabam: tu hoc tempore multo distineor uehementius. ut enim grauius aegrotant ij, qui, cum leuati morbo uiderentur, in eum de integro inciderunt: sic uehementius nos laboramus, qui profligato bello, ac paene sublato, renouatum bellum gerere conamur. Sed haec haec tenus. Tu tibi, mi Cornifici, fac ut persuadeas, non esse me
tam

tam imbecillo animo, ne dicam inhumano, ut a te uinci possim aut officijs, aut amore. non dubitabam equidem: uerumtamen multo mihi notio- rem amorem tuum effecit Cherippus. o hominem semper illum quidem mihi aptum, nunc uero etiam suauem. uultus mehercule tuos mihi expressit omnes; non solum animum, ac uerba pertulit. itaque noli uereri, ne tibi succensuerim, quod eodem exemplo ad me, quo ad ceteros. requisui equidem proprias ad me unum a te litteras, sed neque uehementer, & amanter. De sumptu, quem te in rem militarem facere, & fecisse dicis, nihil sane possum tibi opitulari: propterea quod & orbus senatus, consulibus amissis; & incredibiles angustiae pecuniae publicae: quae conquiritur undique, ut optime meritis militibus promissa soluantur: quod quidem fieri sine tributo posse non arbitror. De Attio Dionysio nihil puto esse, quoniam mihi nihil dixit Stratonius. De P. Luceio, nihil tibi concedo, quo studiosior eius sis, quam ego sum. est enim nobis necessarius. sed, a magistris cum contenderem de proferendo die, probauerunt mihi, sese, quo minus id facerent, & compromisso, & iureiurando impediri. quare ueniendum arbitror Luceio. quamquam, si meis litteris obtemperauit, cum tu haec leges, illum Romae esse oportebit. Ceteris de rebus, maximeq. de pecunia cum Pansae mortem ignorares, scripsisti quae per nos
ab

facere impensam, ep 2. l. 14.

Pansa & Hirtio. supra, ep. 23.

quod impositum non erat post deictam a Paulo Macedoniam. uide Cic. lib. 2. de off. & Plin. l. 33. cap. 3. & Plutarchum in Paulo.

ab eo consequi te posse arbitrare. quae te non se-
 fellissent, si uiueret. nam te diligebat. post mor-
 tem autem eius quid fieri posset, non uidebamus.
 De Venuleio, Latino, Horatio, ualde laudo. il-
 lud non nimium probo, quod scribis, quo illi ani-
 mo aequiore ferrent, te tuis etiam legatis liētores
 ademisse. hōnōre enim cum ignomia dignis non
 erant comparandi: eosq. ex s. c. si non decedunt,
 cogendos, ut decedant, existimo. Haec fere ad
 eas litteras, quas eodem exemplo binas accepi.
 De reliquo, uelim tibi persuadeas, non esse mihi
 meam dignitatem tua cariorem. Vale.

CICERONIS EPISTOLARVM

AD TERENCEM VXOREM,

LIBER XIV.

ARGVMENTVM.

Exsul deest suam suorumq. calamitatem, eiusq. culpam confert in amicorum consilia: uici uenditionem prorsus improbat: alia quaedam scribit.

Cicero s. D. Terentiae, & Tulliolae,
& Ciceroni, suis.

scripta est Pisoni & Gabinio cum exsularet.

TLITTERIS multorum, et sermone omnium perfertur ad me, incredibilem tuam uirtutem, & fortitudinem esse, teq. nec animi, nec corporis laboribus defatigari. me miserum, te, ista uirtute, fide, probitate, humanitate, in tantas aerumnas propter me incidisse? Tulliolamq. nostram, ex quo patre tantas uoluptates capiebat, ex eo tantos percipere luctus? nam quid ego de Cicerone dicam? qui cum primum sapere coepit, acerbissimos dolores, miseriasq. percepit, quae si, ut tu scribis, fato facta putarem; ferrem paullo facilius: sed omnia sunt mea culpa commissa, qui ab ijs me amari putabam, qui inuidebant; eos non sequebar, qui petebant. quod si nostris consilijs nisi essemus; neque apud nos tantum ualuisset sermo aut stultorum amicorum, aut improborum: beatissimi uiueremus. nunc, quando sperare nos amici iubent; dabo operam, ne mea ualetudo tuo

ut pugnare potius, quam in exilium irem.

XX 2 labori